

נתונים על סנקציות שהוטלו במטרה להביא לקיום פסקי דין של גירושין

מסמך זה נכתב לקראת דיון ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת בראשות חבר הכנסת גלעד קריב, שעניינו מעקב אחר יישום [חוק בתי דין רבניים \(קיום פסקי דין של גירושין\)](#), התשנ"ה-1995. במסמך מוצגים נתונים על סנקציות בצורת צווי הגבלה על סרבני גט שהטילו בתי-הדין הרבניים מכוח חוק זה, במטרה להביא לקיום פסקי דין לגירושין.

רקע

תביעות גירושין מוגשות לבית הדין הרבני כאשר אחד מבני הזוג מעוניין להתגרש ללא הסכמת בן הזוג השני. בשנת 2019 נפתחו 4,158 תיקים לתביעות גירושין. כמעט שני-שלישים מהם נפתחו על ידי נשים.¹ לאחר דיון בתביעה יכולים בתי הדין הרבניים לפסוק שעל בני הזוג להתגרש. מקובל לחלק את פסקי הדין לגירושין לארבע רמות חיוב, על פי חומרה: המלצה, מצווה, חיוב וכפייה.

על פי הנהלת בתי הדין הרבניים, **סרבן או סרבנית גט הם מי שניתן לחובתם פסק דין המחייב בגירושין באחת משתי הדרגות העליונות מבין ארבעת סוגי פסק הדין לגירושין: חיוב או כפייה (או כל לשון אחרת המחייבת גט) והגבר מסרב לתת גט או האישה מסרבת לקבל גט במועד שנקבע להם על ידי בית הדין לסידור הגט.**²

בהתבסס על הגדרה זו נמצא כי נכון לחודש מרץ 2021 היו רשומים 51 תיקים פתוחים של סרבנות גט, ב-20 מהם המועד האחרון למתן הגט³ היה בשנת 2019 או לפני כן.⁴ תשובת בתי הדין הרבניים לא כללה פילוח מגדרי של תיקים אלו.

¹ הנהלת בתי הדין הרבניים, [סיכום לשנת 2019](#), 15 ביולי 2020, עמ' 3.

² משה גורט, מנהל לשכת מנכ"ל הנהלת בתי הדין הרבניים, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, מצגת, 2 ביוני 2021.

³ קרי המועד בו התקיים דיון סידור הגט שלאחריו מוגדר מי שמסרב לתת או לקבל גט כסרבן. משה גורט, מנהל לשכת מנכ"ל הנהלת בתי הדין הרבניים, שיחת טלפון, 11 באוגוסט 2021.

⁴ משה גורט, מנהל לשכת מנכ"ל הנהלת בתי הדין הרבניים, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, מצגת, 2 ביוני 2021.

יצוין כי **פסקי דין מסוג חיוב או כפייה הם מיעוט מבין פסקי הדין לגירושין הניתנים**. כך למשל, מתשובה של הנהלת בתי הדין הרבניים על בקשת חופש מידע מאוגוסט 2020 עולה כי פסקי דין מסוג חיוב או כפייה היוו רק 9% מכלל פסקי הדין לגירושין שניתנו בשנים 2016–2020.⁵

על רקע זה, גורמים שונים, ובהם מבקר המדינה, העלו טענות כי הגדרת סרבנות גט זו מצמצמת מדי. מבקר המדינה נסמך על סעיף ב' **לחוק בתי דין רבניים (קיום פסקי דין של גירושין), התשנ"ה-1995** בו נאמר שלעניין הטלת סנקציות "אין נפקה מינה אם ננקטה בפסק הדין לשון של כפייה, חובה, מצווה, הצעה או לשון אחרת" ומכאן, לפי מבקר המדינה, שגם במקרים בהם לא קיים פסק דין מסוג מצווה או הצעה מדובר בסרבנות גט.⁶ עוד יצוין כי בעבר פורסמו על ידי הנהלת בתי המשפט נתונים בדבר סרבנות גט אשר מתבססים על הגדרות רחבות יותר הכוללות מלבד החלטות לחיוב גט ולכפיית גט גם פסקי דין הכוללים המלצה להתגרש או מצווה להתגרש.⁷

אין בידינו נתונים על מספר התיקים הכולל בהם ניתן פסק דין לגירושין אך לא ניתן בהם גט למרות שחלף המועד המחייב לכך.

נציין שמרכז המחקר והמידע של הכנסת פנה להנהלת בתי הדין הרבניים כבר במרץ 2021 בבקשה לקבל מידע מפורט על היבטים שונים של נושא הגירושין בישראל לרבות לגבי משך הטיפול בתביעות גירושין, הזמן שחלף בין מועד מתן פסק לדין לגירושין ומועד סידור הגט, ותיקים בהם ניתן פסק דין לגירושין ולא ניתן בהם גט. חרף הזמן שחלף, עד למועד הגשת מסמך זה חלק מהשאלות שהפנינו אל הנהלת בתי-הדין הרבניים, ובהן גם שאלות לגבי נתונים רלבנטיים לדיון זה – לא קיבלו מענה. חלק מהנתונים הופקו על-ידינו באמצעות מערכת ה-BI של הנהלת בתי-הדין הרבניים, אך לא לכל השאלות ניתן היה לתת מענה בדרך זו.

1. הטלת סנקציות על סרבני גט

על פי **חוק בתי דין רבניים (קיום פסקי דין של גירושין), התשנ"ה-1995**, אם קבע בית דין רבני פסק דין של גירושין ולא ניתן או התקבל הגט, רשאי בית הדין להטיל סנקציות כנגד הצד שסירב לתת את הגט או לקבלו. לשון החוק אינה מגבילה את הטלת הסנקציות לפסקי דין מסוג חיוב או כפיית גט אך נתוני הסנקציות שהוטלו המפורסמים בדוחות השנתיים של הנהלת בתי הדין הרבניים,⁸ מתייחסים רק לסנקציות שהוטלו על סרבני וסרבניות גט (כאשר הגדרת בית הדין הרבני כוללת כאמור רק מקרים של סירוב לקיים פסק דין מסוג חיוב או כפייה).

כאמור, אין בידינו מידע אודות מספר פסקי הדין לגירושין שניתנו אך לא ניתן בהם גט למרות שחלף המועד המחייב לכך, ועל כן אין ביכולתנו לומר באיזה חלק מהמקרים בהם לא ניתן גט הוטלו סנקציות (ומכאן מה

⁵ היחידה לחופש המידע במשרד המשפטים, **מענה לבקשת מידע אודות החלטות בתיקי גירושין**, 20 באוגוסט 2020.

⁶ מבקר המדינה, דוח שנתי 54 לשנת 2003 ולחשבונות שנת הכספים 2002, המשרד לענייני דתות, 5 במאי 2004, עמ' 522.

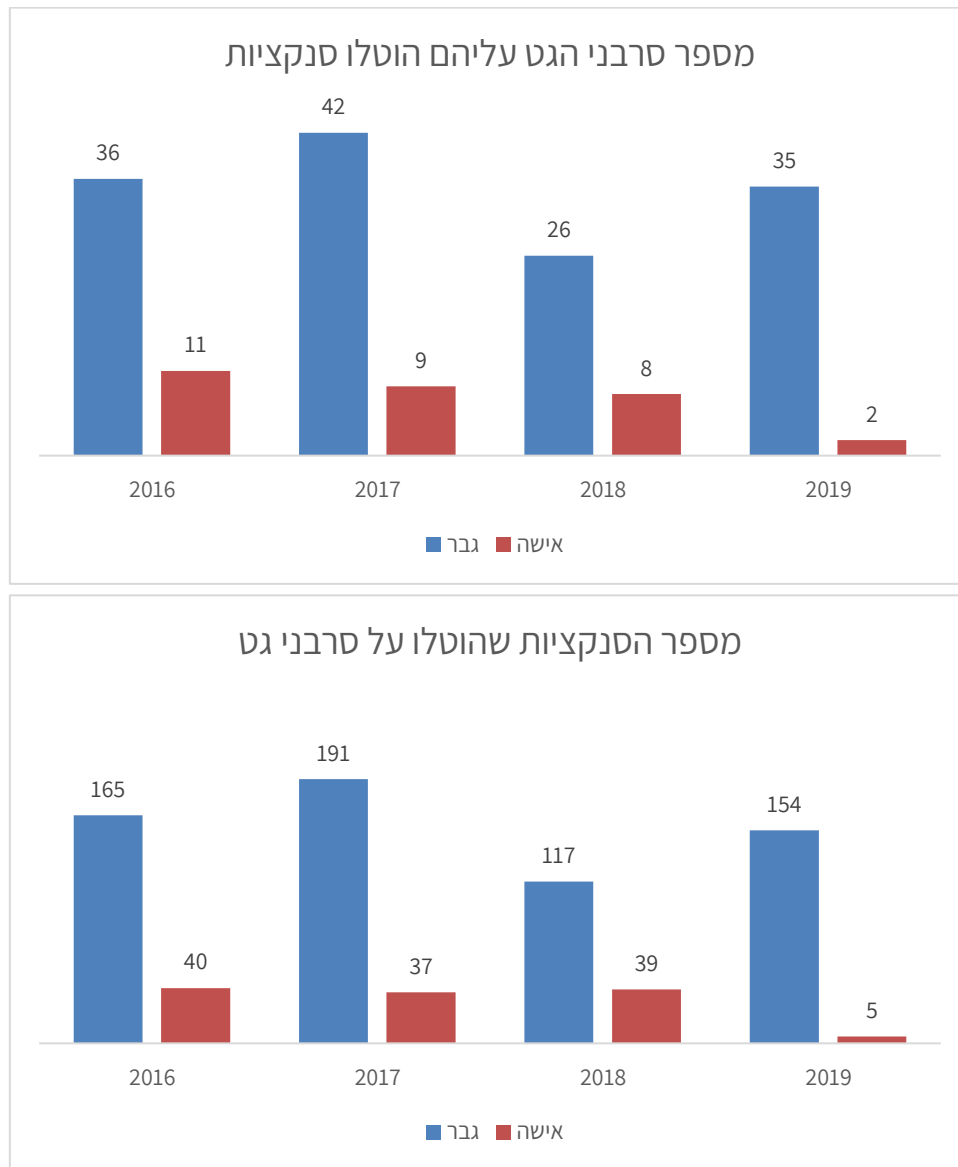
⁷ ראו למשל תשובות לבקשות חופש המידע: היחידה לחופש המידע במשרד המשפטים, **הגדרה – סרבני גט**, 14 ביולי 2019; **נתונים על החלטות בתי הדין הרבניים בנושא סרבני גט**, 16 באפריל 2018.

⁸ הנהלת בתי הדין הרבניים, **סיכום שנת 2019**, **סיכום שנת 2018**, **סיכום שנת 2017**.

ההבדלים המגדריים (נתונים אלו) והנתונים שיוצגו להלן מתייחסים אם כן רק לפילוח הסנקציות שהוטלו בפועל. יצוין כי הטלת סנקציה על אישה מותנה באישור נשיא בית הדין הרבני הגדול.⁹

תרשים 1: מספר סרבני הגט עליהם הוטלו סנקציות ומספר הסנקציות שהוטלו על סרבני גט, לפי מגדר,

2019-2016¹⁰

מנתוני התרשימים עולה כי רוב סרבני הגט עליהם הוטלו סנקציות בשנים 2019-2016 הם גברים ועיקר הסנקציות שהוטלו בפועל באותן שנים (84%) הוטלו על גברים. כמו כן, בממוצע, מבין אלו שהוטלו עליהם סנקציות, על גברים הוטלו מעט יותר סנקציות מאשר על נשים: על כל גבר עליו הוטלו סנקציות הוטלו בממוצע 4.5 סנקציות ואילו על כל אישה מבין אלו שהוטלו עליהן סנקציות הוטלו בממוצע 4 סנקציות. נזכיר, כי אין בידינו

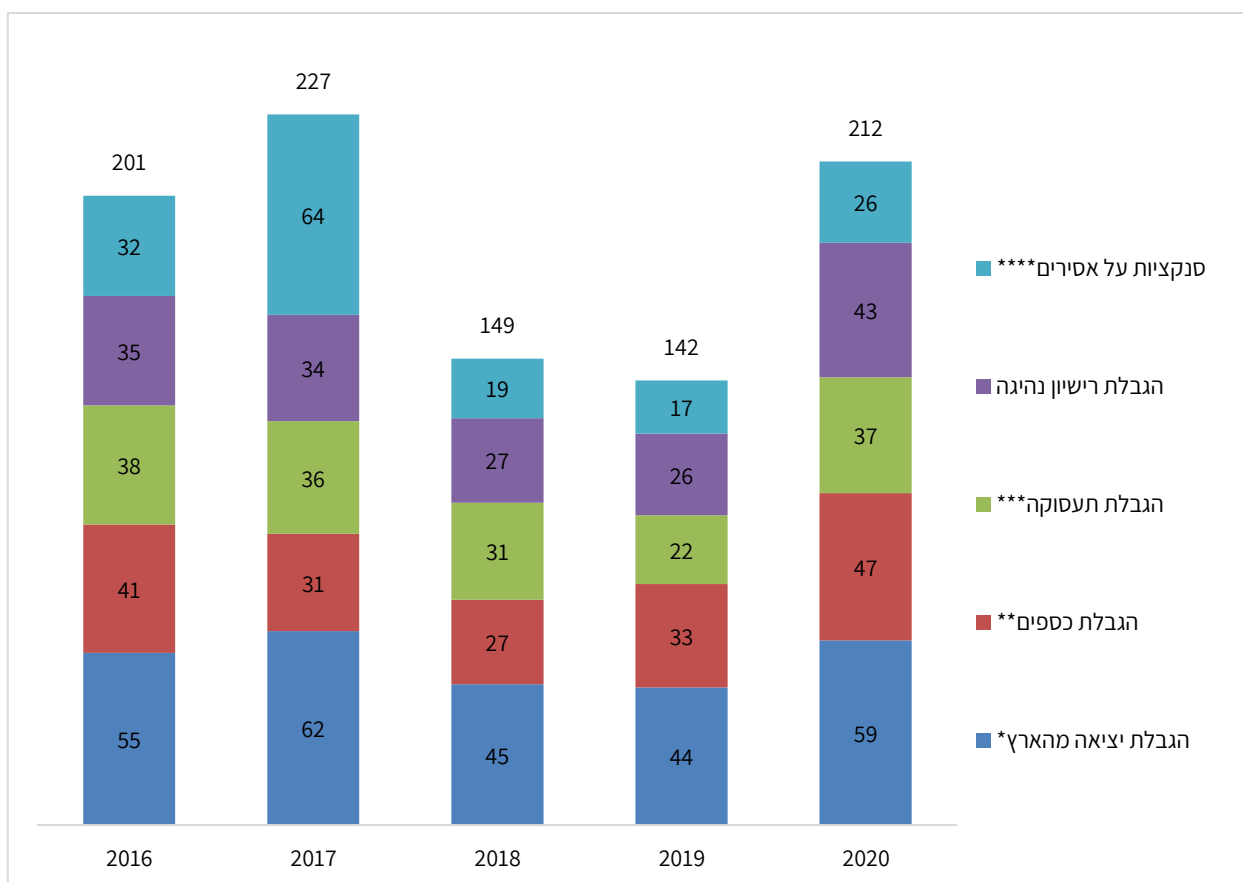
⁹ סעיף 1(ג) לחוק בתי דין רבניים (קיום פסקי דין של גירושין), התשנ"ה-1995.

¹⁰ הנהלת בתי הדין הרבניים, סיכום שנת 2019, סיכום שנת 2018, סיכום שנת 2017.

נתונים אודות מספר התיקים בהם רשאי היה בית הדין להטיל סנקציות ואודות ההתפלגות המגדרית של תיקים אלו.

הנהלת בתי הדין הרבניים מפרסמת במערכת ה-BI שלה נתונים על סנקציות שהוטלו על סרבני גט בפילוח לפי סוג הסנקציה.¹¹ להלן מוצגים הנתונים לשנים 2016–2020. הנתונים מוצגים לאחר קיבוץ חלק מסוגי הסנקציות לקטגוריות. הנתונים המלאים מוצגים בטבלה בנספח.

תרשים 2: מספר סנקציות שהוטלו על סרבני גט לפי סוג הסנקציה, 2016–2020¹²

* צו עיכוב יציאה קבוע ומניעת קבלת דרכון.

** הגבלה בבנקים ושליטת או הגבלת גמלה

*** מניעת עיסוק במקצוע מוסדר על פי דין או עסק הטעון רישוי ומניעת כהונה בתפקיד ציבורי.

**** במרץ 2017 אושר תיקון לחוק במסגרתו נוספו סנקציות נוספות שרשאי היה בית הדין להטיל על אסירים.

27% מהסנקציות שהוטלו במהלך התקופה שנבחנה הגבילו את אפשרות היציאה מהארץ באמצעות צו או מניעת קבלת דרכון; 20% מהסנקציות הגבילו פעילות בחשבון הבנק או שללו או הגבילו קצבה; שיעור דומה (19%) מנעו כהונה בתפקיד ציבורי או עיסוק במקצוע אשר מוסדר על פי דין או עסק הטעון רישוי; 17% עניינן מניעת קבלת או החזקת רישיון נהיגה; 16% היו מגבלות שונות שהוטלו על אסירים. שיעור הסנקציות מכל סוג היה ככלל דומה בכל

¹¹ הנהלת בתי הדין הרבניים, [קיום פסקי דין](#), כמות החלטות בתיקים שהיו בהם מגבלות, אוחזר: 11 באוגוסט 2021.

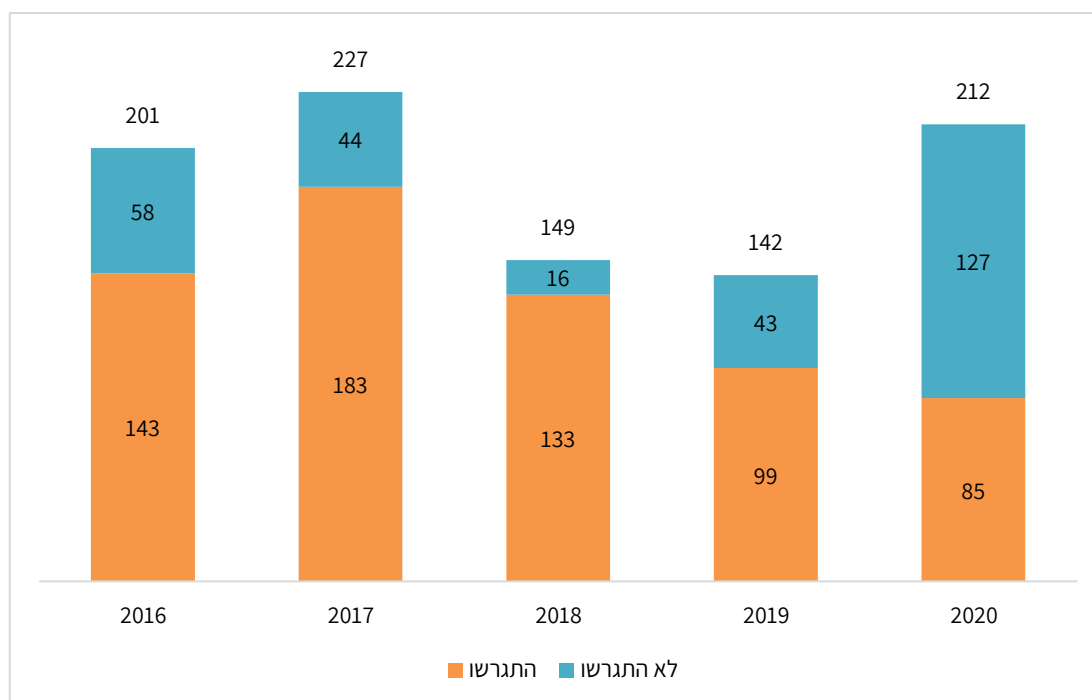
יצוין כי נתונים אלו לא בהכרח זהים לנתונים שהובאו לעיל. יתכן שהפערים נובעים ממועד הפקת הנתונים.

¹² שם.

השנים שנבחנו מלבד שיעור גבוה של סנקציות כלפי אסירים ושיעור נמוך של הגבלות כספיים בשנת 2017 (28% ו-14% מכלל הסנקציות באותה שנה בהתאמה). יצוין כי במרץ 2017 אושר תיקון לחוק במסגרתו נוספו סנקציות נוספות שרשאי בית הדין להטיל על אסירים.¹³

המערכת מאפשרת גם להבחין בין סנקציות שהוטלו בתיקים שהסתיימו בגירושין ובין כאלו שבני הזוג בהם לא התגרשו.

תרשים 3: מספר סנקציות שהוטלו לפי סטטוס הנישואין, 2016-2020¹⁴

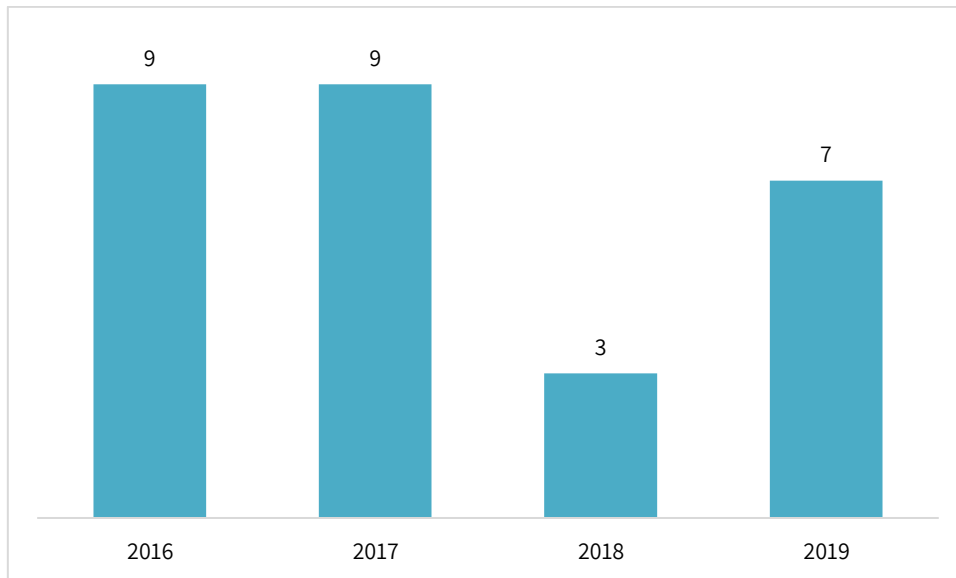
11%-30% מהסנקציות שהוטלו בשנים 2016-2019, הוטלו במסגרת הליכי גירושין שלא הסתיימו בגירושין. שיעור זה מאמיר ל-60% מהסנקציות שהוטלו בשנת 2020. יצוין כי אין בידינו מידע בדבר מועד עדכון הנתונים המוצגים במערכת ה-BI של הנהלת בתי הדין הרבניים. יתכן ששיעור הגירושין הנמוך בשנת 2020 נובע מכך שחלף משך זמן קצר יחסית משנת 2020 ועד מועד עדכון הנתונים במערכת.

1.1 מאסר סרבני גט

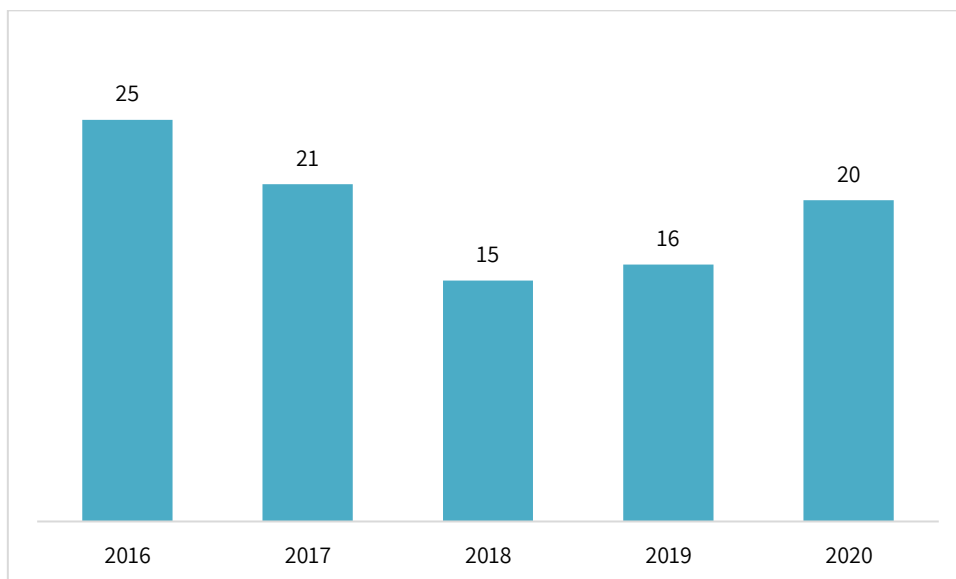
על פי הדוחות השנתיים של הנהלת בתי המשפט, בשנים 2016-2019 הוצאו 28 צווי מאסר כנגד סרבני גט (נתונים אלו נכללים בנתוני הסנקציות שהובאו לעיל), כמוצג להלן.

¹³ חוק בתי דין רבניים (קיום פסקי דין של גירושין) (תיקון מס' 8) התשע"ז-2017.

¹⁴ הנהלת בתי הדין הרבניים, קיום פסקי דין, כמות החלטות בתיקים שהיו בהם מגבלות, אוחזר: 11 באוגוסט 2021.

תרשים 4: צווי מאסר שהוצאו לסרבני גט, 2016-2019¹⁵

מספר זה נמוך ממספר הכלואים בגין סרבנות גט בכל שנה על פי נתוני שירות בתי הסוהר שהועברו לידינו, כמוצג להלן (אין לנו הסבר לפער בין מספר צווי המאסר ומספר הכלואים בפועל).

תרשים 5: מספר כלואים בגין סרבנות גט בכל שנה, 2016-2020¹⁶

על פי נתוני שב"ס, **רוב המאסרים של סרבני הגט קצרים**, כמוצג בטבלה להלן, אשר כוללת נתונים לגבי סרבני גט שנכלאו ושחררו (לאחריה יובאו נתונים על סרבנים שעודם כלואים).

¹⁵ הנהלת בתי הדין הרבניים, [סיכום שנת 2019](#), [סיכום שנת 2018](#), [סיכום שנת 2017](#).

¹⁶ סג"ד נעמה ליאני, ראש ענף רישום וניהול, מחלקת האסיר, שירות בתי הסוהר, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 6 באפריל 2021.

טבלה 1: סרבני גט שנכלאו ושחררו לפי משך המאסר עד השחרור, 2016-2020¹⁷

2020	2019	2018	2017	2016	
6	8	8	6	8	יום אחד או פחות
8	5	5	8	6	עד שבוע
2		1	2	6	שבוע עד שבועיים
1		1	4	2	שבועיים עד חודשיים
1	1		1		חודשיים עד שנה
				3	מעל לשנה

נכון ל-6 באפריל 2021 היו כלואים בבתי הסוהר 5 סרבני גט. כולם היו כלואים באותה עת תקופה ממושכת

יחסית: אחד היה כלוא 43 ימים, אחד 285 ימים, אחד 307 ימים, אחד 597 ימים ואחד 598 ימים.

¹⁷ ש.ם.

נספח: סנקציות שהוטלו לפי שנה וסוג הסנקציה

סך הכול	2020	2019	2018	2017	2016	
159	42	26	25	29	37	הגבלה בבנקים
165	43	26	27	34	35	מניעת קבלת או החזקת רישיון נהיגה
142	33	23	24	34	28	צו עיכוב יציאה קבוע
123	26	21	21	28	27	מניעת קבלת דרכון
88	21	13	15	19	20	מניעת עיסוק במקצוע מוסדר על פי דין או עסק הטעון רישוי
76	16	9	16	17	18	מניעת כהונה בתפקיד ציבורי
20	5	7	2	2	4	שלילת/הגבלת גמלה
13	4	1	2	6	0	חובה ללבוש בגדי אסיר בכלא ומחוצה לו (מ-2017)
3	1	0	1	1	0	הכנסה נוספת לבידוד מעת לעת ובלבד שעברו שבעה ימים מתקופת הבידוד
12	2	2	2	3	3	הכנסה לבידוד ובלבד שעברו 30 יום מיום מתן הצו לתקופה של עד שבעה ימים
6	1	1	0	1	3	הגבלת תנועה לאסיר
8	1	1	0	4	2	הגבלת שחרור מינהלי
8	1	1	0	4	2	הגבלת שחרור לפני תום תקופה
17	3	1	2	7	4	הגבלת קניית מצרכים לאסיר
12	2	1	1	5	3	הגבלת עבודה לאסיר
12	1	1	0	6	4	הגבלת מכתבים לאסיר
12	1	1	1	5	4	הגבלת חופשות לאסיר
15	1	2	2	6	4	הגבלת החזקת חפצים לאסיר
13	1	1	2	6	3	הגבלת ביקורים לאסיר
7	1	1	2	3	0	איסור שהייה באגף התורני בכלא (מ-2017)
9	3	2	1	3	0	איסור קבלת מזון בכשרות מהדרין (מ-2017)
5	0	1	2	2	0	איסור השתתפות במסגרת לימודית בכלא (מ-2017)
6	3	0	1	2	0	איסור החזקת חומרי כתיבה וקריאה, למעט סידור, בבידוד בכלא (מ-2017)
931	212	142	149	227	201	סך הכול